

KARL RISTIKIVI PÄEV

Sündinud 1913. aastal

18. oktoobril 2013 tähistati Eesti Kirjandusmuuseumis Karl Ristikivi aasta nooremate sõprade, kolleegide ja mingil määral ka konkurentide Valev Uibopuu, Arvo Mägi ja Gert Helbemäe juubeleid.

Valev Uibopuu oli kirjanik, ajakirjanik ja fennougrist, ehk nagu ta ise kunagi määratles – elas killustunud elu. Janika Kronberg kõneles sellest, mis neist kolmest killust väljapoole jäi, tuues esile meremeheelu, töö Eesti Kirjastuse Kooperatiivi arhiivi korrastamisel ning kogu eesti diasporaad hõlmanud ulatusliku lugejauuringu, mille kokkuvõtte ilmus koguteoses „Lugejalt kirjanikule” 1955. aastal. Ajakirjanikutööd teinud Uibopuu hoidus ajakirjandusest, olles seisukohal, et teosed kõnelevad enda eest ise; see ei takistanud tal osalemast koguteoses „Kuidas kirjanikud kirjutavad” (1992). Samuti mainis Kronberg Uibopuu kaht harrastust, nimelt loodusvaatluste tegemist ja aiandust. Eriti meeldinud Uibopuule õunapuid pookida (*nomen est omen!*).

Jaan Kaplinski meenutas muljet, mille Arvo Mägi jättis talle teoste põhjal, ning avas enda ja Mägi perekondliku kirjavahetuse tausta. Pikemalt peatus Kaplinski Mägi skeptilise eestlase pilgul ja paatosel, et kõik inimesed on samasugused, olgu suured või väikesed. Oma jutu võttis ta kokku tõdemusega, et Mägi kujutab keskmise või alla kesk-

mise inimese lugu, tema teoste kangelane on väike inimene oma murede ja viguritega: „Mägi kirjutab natuke halli inimese loo kirjandusteose vääriliseks.”

Elin Toona ettekande põhirõhk oli tema 1952. aastal alanud sõprusel Gert Helbemäega.¹ Toona rääkis oma lapsepõlvest Põhja-Inglismaal ning kujunemisaastatest väljaspool väliseestlaste seltskonda, meenutas soojalt vanaema, kes talle luule abil eesti õigekeelt õpetas, ning Helbemäed, kes tema tekste toimetas ning avaldama julgustas. Helbemäed mäletas Toona kui südamlikku ja muhedat vanemat härrasmeest, kellega neid sidus huvi kirjanduse, teatri ja müstika vastu. Helbemäe ja Toona kirjanduslik sõprus ulatus isegi plaanideni kirjutada ühine romaan, kuid kummagi loometee läks eri suunas ning sõpruski katkes mõneks ajaks. Hiljem aga oli Helbemäe juba liiga pödura tervisega, et ühine kirjandusteos sündida saanuks.

Ettekandeõhtul avati ka Helbemäe, Mägi ja Uibopuu teoste esmatrikke, kirjavahetusi ja dokumente hõlmav näitus, mis jääb Eesti Kirjandusmuuseumis avatuks aasta lõpuni.

KRISTA OJASAAR

¹ Vt E. Toona, Ainult ajutiseks Londoni Holland Parkis. Pühendatud Gert Helbemäele. – Looming 2013, nr 10, lk 1421–1433.